

המלכה החליפה את לבושה

אך כתרה לא הוסר

מאת סגן-אלוף ישראל בר

שוב מתלבטת המחשבה הצבאית בבעיה אשר, מזה זמן ממושך למדי, עמדה כבר לא-פעם על הפרק: האם חיל הרגלים — זו „מלכת שדות-הקרב“ המסורתית, מחזיק עדיין במקומו ובמעמדו אלה, כציר-היסוד שבכלל מערך החילות והזרועות וכמסד לכל פעולה מלחמתית, קטנה כגדולה? זה פעמים מספר ניבאו המתנבאים שהנה, הולך-זקם לאותה „מלכה“ יורש: חיל-התותחנים — במלחמת-העולם הראשונה; השריון והאוויריה המקטית — במלחמת-העולם השנייה.

אכן, נבואות אלה נתבדו. אולם היום — בתקופת הנשק-הגרעיני והטילים, כאשר יש החווים מלחמת-העתיד האפשרית כמלחמה של „לחיצה על כפתור“, שכאילו תוכרע תוך ימים ספורים על-ידי „התחלפות“ נומלין בין היריבים באמצעי-ההשמדה החדשים, מטוחים של אלפי ק"מ, — האם לנוכח פרספקטיבות כאלו לא ייטשמשו וייעלמו באמת כל דפוסי-צבא מקובלים, וכל דרכי-לחימה אשר היו ידועים עד כה?

עולם — הריהי, בעצם מהותה, סותרת את החכמת אשר לבל שימוש בכוח-מזוין בכלל: להשיג מטרות פוליטיות, חברתיות וכלכליות מסוימות. אכן, עובדת-היסוד זאת איננה עושה (לפחות בזמן הקרוב) את עצם השימוש בכוח לבלתי ודאי או למפוקפק ביותר: אלא שהיא תגרום בודאי לצורות תשיטות חדשות של היאבקות מזוינת, ואף להגדרה חדשה של היעוד אשר נודע, בתוך ההתגוששות הגלובלית הכללית, להיאבקות מזוינת מעין-זו. דברים אלה אינם בגדר הנחות-בעלמא

שלושה סוגי מלחמות — ושלושה סוגי חיל-רגלים

חזות זאת של מלחמת-העתיד כשואה עולמית, שבה תגבר באופן סופי המכונה על האדם, מתעלמת במידה רבה מהמציאות המדינית-האסטרטגית של ימינו. מן-המוסכמות הוא שהתמודדות אטומית-מימנית בין שני הגושים היריבים שבי

כלבד ; ההתפתחות הצבאית-הפוליטית במשך 15 השנים האחרונות הוכיחה אותם בעליל.

עצמת-ההרס הטוטלית של כלי-הזין החדשים היא שעשתה לבלתי-אפשרית את המלחמה הטוטלית ; בעקבות עובדה זאת נוצר אותו מצב, שהנו אולי מיוחד במינו בהיסטוריה, המכונה כידוע „המלחמה הקרה“. המציאות הצבאית עתה נתונה במסגרת זו של „המלחמה הקרה“ : מסגרת מאמצי שני הגושים להגיע להכרעה מדינית וחברתית, אולם לא בדרך של מהלומה גרעינית חד-פעמית, שתהיה זהה עם התאבדות-הדדיה, אלא בהדרגה, על-ידי מהלומות-משנה והכרעות-משנה רבות, באמצעים מגוונים ובשדות-קרב המשתרעים על כל רחבי תבל ובלוח-זמנים גמיש ורחב-מידות. ובמסגרת זו הוגדרו תפקידיהם הנוכחיים של הכוחות-המזוינים כדלקמן : —

א. הרתעת הצד-שכנגד ממלחמה אטומית — תוך-כדי כוננות מתמדת לקראתה, ועל-ידי כוננות זו.

ב. יכולת לנהל ולערוך מלחמות מוגבלות, הפגנות-כוח, „סתומות פירצה“ במערך-האסטרטגי ההדדי של הגושים — כשכל אלה מבוצעים על-ידי כוחות שגרתיים ונשק שגרתי (עכ"פ — „שגרתיים“ לעומת הנשק האטומי), אם כי האופי והקצב של רוב המבצעים מסוג זה מושפעים על-ידי העובדה שה„מטריה האטומית“ של שני המחנות נפרסת מעליהם, ולא פחות מכך גם על-ידי העובדה שיש הכרח לצמצם במרחב ובזמן, פן הם יידרדו ויהיו לתב-

ערה בלתי-מוגבלת. כמה ו- כמה מסעות-מלחמה שנתר- חשו בשנים האחרונות, מ- מלחמת-קוריאה דעד לחיכו- כים סביב פורמוזה, מהדברת המהפכות בברלין-המזרחית ובהונגריה ועד למבצע-סואץ ונחיתות האמריקאים והב- ריטים בלבנון ובירדן שיי- כים לקטגוריה זאת.

ג. ביצוע מאבקי-מחותר והת- קוממויות-פתע, וכן מלח-

מות-גריליה (ו„נגד-גריליה“) בזירות קו- לוניאליות, אשר בעקיפין או במרישרין הנם תוצאות המאבק-הכולל בין המחנות העולמיים ומשמשים את המגמות האסטר- טגיות של אחד מהם.

בכל אחת משלוש צורות אלו של שימוש בכוח מזוין, האופיניות לתקופתנו, ממלא חיל-הרגלים תפקיד חיוני ואף הכרחי. אפילו החסידים הנלה- בים ביותר של מלחמת „לחיצה-על-כפתור“, המ- צויים בראש-וראשונה במערב, סבורים שלכוחות- היבשה שמורות עדיין, לפחות, משימות של בלי- מה, טיהור וכיבוש — שלפני הסערה הגרעינית ושלאחריה ; ואילו התורה-הצבאית של הגוש המזרחי טרם ביטלה את ההנחות של מיניסטר- ההגנה הסוביטי לשעבר, המרשאל זוקוב, אשר אמר : „במלחמת-העתיד, אם תפרוץ, יופעלו ב- עצמה גדולה חיל-אוויר אסטרטגי, טילים מכל הסוגים, אמצעי-השמדה המוניים שונים כמו פצ- צות-אטום ומימן, וגם חימוש כימי ובקטרילוגי ; אולם כל כלי-הזין החדשים האלה לא יצמצמו את חשיבותם המכרעת של צבא-היבשה, האוירה- הטקטית והצי... רק שילוב כל הזרועות וכל אמצעי-הלחימה ושיתוף-פעולה ביניהם, יבטיחו את הנצחון.“

לכן, אפילו בתוך מערך-ההרתעה של שני הגו- שים תופסים עדיין גייסות-הקרקע, ובתוכם חיל- הרגלים, מקום נכבד. נכון הוא, כמובן, שדברים אלה אינם מתיחסים לאותם דפוסים אירגוניים וטקטיים שהיו לגייסות אלה, ולחיל זה, עוד במל- חמת-העולם השניה. הזרוע היבשתית אשר למע- רך ההרתעה הגרעיני תהיה מורכבת בראש ורא-

דגם של „לבוש חדש“ : מקלע רב-תכליתי

כאלה כבר מזה זמן רב, והרי כאן שוב בכל התמוי-
דדות טקטית ממשית הן מבנה-הלחימה והן כלי-
הלחימה של גוף כזה, של מיליציה המונית וטרי-
טוריאליה, יהיו אלה של חיל-הרגלים.

שונה מעוצבות משורינות, ממוכנות, מוצנחות
ומוטסות. אולם אין לתאר את הטנק בלי חיל-
הרגלים המשורין המתחפה והמסייע — והרי זה
האחרון, וכמוהו הצנחן והחייל-המוטס, בנחתם
מכלי-התנועה שלהם, הופכים בעת הלחימה עצמה
לחיל-רגלים מפורש.

אף מעל לעובדות מובהקות אלו קובע החוק
הכללי של התפתחות דיאלקטית כי בד-בבד עם
ההתקדמות הקיצונית של הטכניקה, והשכלול ה-
עליון של המכונה, תחול גם שיבה מסוימת אל
הדפוסים הפשוטים, השורשיים, ולכאורה הפרי-
מיטיביים ביותר. הראייה לכך היא העובדה שבכל
הצבאות הגדולים מחפשים עתה פתרון לבעיה
כיצד יתמלא החלל הטקטי והאופרטיבי שבין
עוצבות-התמרון הניידות, אשר תיערכנה, בהתאם
לתנאי הלוחמה-האטומית, בחזית רחבה ודלילה —
ועוד יותר בבעיה כיצד יתמלא החלל המדיני-
החברתי, במקרה שעוצבות אלו תצטרכנה לסגת,
וצבא-כיבוש של האויב ישתלט על איזור מסוים
או ארץ מסוימת. פתרון זה מסתמן, כאילו, בצורת
מיליציה-מרחבית: — אזרחים, המאורגנים וע-
רוכים להגנה על מקומות מגוריהם ועבודתם.
מערכת-כוחות כזאת יכולה אזי גם ליהפך ליסוד
של תנועת מחתרת, או של ארגון פרטיזני, אשר
לא יהיה אמנם לא-לידם לעצור כובש, אולם יהיה
ביכולתם למנוע שהכיבוש ייהפך להשתלטות-של-
ממש.

בסופו של דבר, כמעט ואין צורך להרחיב
את הדיבור על כך שנגד „הלוחם-הזעיר“
שבהרים, במדבר ובג'ונגל, נגד הטרוריסט
והקושר, הנשק הגרעיני הנו בעצם בלתי-
תכליתי; ועל-פי-רוב אפילו גם העוצבות
המשוריות, הממוכנות והמוטסות כל זמן
שאין הן מפעילות חיל-רגלים משלהן, אינן
יעילות. בזירה קולוניאלית או „חצי-תר-
בותית“, במסעות גרילה ונגד-גרילה,
מכריעות — כך מורה לנו לקח המאורעות
של תקופתנו — תכונות-הלחימה היסודיות
ועתיקות-הימים: — כושר-מסע, סבילות,
צלפות מעולה, יכולת לקרב-לילה ולקרב-
מגע, יעילות בהסתננות, בחדירה ובחבלה.
רק בחיל אחד טמונות כל התכונות האלו
והוא חיל-הרגלים.

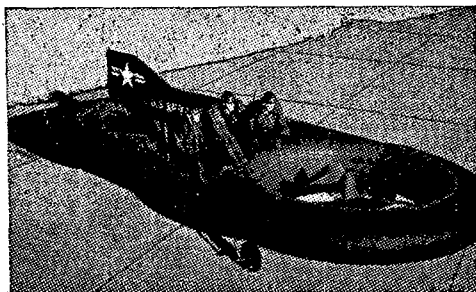
„הלבוש הלבן“

מובן מאליו שגם אם נשארה לחיל-הרגלים כפי
שמצוין כאן, במסגרת ההתפתחות הטכנית-המד-
עית הצבאית הכללית, שורה של משימות-מפתח
— הרי אין הוא יכול להיות מוצא מן המעגל
של התפתחות זו.

חיל-הרגלים החדיש לא רק מבצע את מהלכיו
האופרטיביים באמצעות מטוס-ההובלה, רכב-הוח-
לים וההליקופטר — אלא הוא אף מגיע בעזרתם,
ברוב המקרים, עד אל יעדו הטקטי, ואפילו נחת
מהם עליו במישורין.

הפיכת רובה-הסער האבטומטי לנשק אישי של
כל לוחם; הופעתם של דגמי מקלעים רב-תכלי-
תיים אשר ניתנים לשימוש ביעילות רבה יותר
מאשר קודמיהם שבמלחמת-העולם השניה, הן
כמקלע-קל והן כמקלע-פינוני; התפתחות נשק
ב-ט — כגון רובה רומח נגד-טנקי, הטיפוסים

צרפת וגרמניה-המערבית, הולנד ובלגיה וכן
הארצות הסקנדינביות, פיתחו או מפתחות מעין
מהדורה חדשה, ומשוכללת-יותר, של „משמר-
המולדת“ הבריטי שבמלחמת-העולם השניה, בעוד
שבקרב מדינות הגוש-„המזרחי“ קיימים גופים

בלבוש חדש, כזה ובדומה לו, תגיע
ה„מלכה“ ליעדה.

השונים של „בזקות“ ושל הקנים-ללא-רחט; ואחרון-אחרון — התגבשותם של טילים מונחים, כדוגמת S.S. 10 ו-S.S. 11 אשר לא רק מגבירים את יכולת העמידה של חיל-הרגלים מול שריון אלא אף נותנים בידו מעין „ארטילריה-כיס“; — כל אלה הגדילו, ללא תקדים, את כושר הלחימה של היחידות הקטנות אשר לחיל זה, ומאידך גיסא, מאפשר תהליך-השתכללות זה את הקטנת מספר הלוחמים, מבלי לגרוע מעצמת האש. ברם, לא רק העצמה אלא גם דיוק האש, ויעילותה, גדלו עתה תודות להישגי הטכניקה — בין שבא הדבר מפאת השימוש במכ”ם ה„נגד-מרגמתי“ ובין שהושג כתוצאה מהיעזרות, בשעות-החשכה, בכונות ה- „אינפרא-אדומות“ לסוגיהן.

הגטיה הכללית להשתמש בפירותיה של התע- שיה הכימית, ובמוצריה הפלסטיים, הן בייצור הנשק והן בציד האישי והיחידתי — נוסף על כך המגמה להקטנת קוטר התחמושת, — כל אלה, בצירופיהם, מקרבים את הפתרון של אחת הבעיות הכאובות ביותר של הרגלי בעבר — והיא בעית גודל המטען שהוא צריך לשאת על עצמו במסע ובקרב. שיפורים אלה תורמים לגיידות של הפרט — כשם שהתפתחות אמצעי התנועה והי תובלה תורמת לגיידות היחידה והתוצבה.

הרמה הגבוהה שהגיע אליה האלחוט בתקופתנו, וניצול האמצעים הטכניים והמדעיים האחרים לצרכי שליטה ופיקוד (ביניהם הטלוויזיה), מאפשרים עתה את גמישות-הלחימה וקצב-לחימה אשר הנם כה הכרחיים לטקטיקה של חיל-הרגלים החדש — טקטיקה שהיא מצד אחד תוצאה של התפקידים המוטלים על חיל זה בתקופתנו, ושהוגדרו ופורטו לעיל, ומאידך גיסא הרי-הי פועל-יוצא מן האפשרויות וסוגי-היכולת הכלולות באותו „הלבוש החדש של המלכה“ אשר זה רק תואר כאן.

יחד עם זאת, הרי דרכי-הקרב של חיל-הרגלים דהיום הם המשך ישיר והגיוני של אותו תהליך-התפתחות שהתחיל כבר במלחמת-העולם הראשונה וגממש בשניה, „האינדיבידואליזציה“ של הטקטיקה, דגש-היתר על הרמה של הגוף-הלוחם הראשוני והועיר (והמבודד), של המפקד-הווער ושל הלוחם-הבודד, דגש-יתר על האיכות במקום הכמות — אכן, אלה המצינים את התביעה האופ-

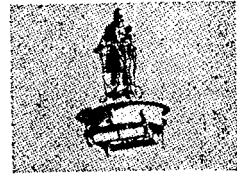
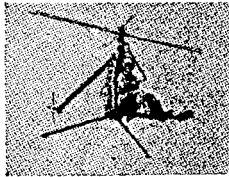
ינית-במיוחד של תקופתנו. זאת היא תביעה הנובעת מן התנאים המשווערים של הלוחמה-האטומית, של הרחמים הגדולים בין היחידות והעוצבות, של דלילות החזיתות והמערכים; זאת היא תביעתם הן של מסעות גריליה ונגד-גריליה בורה קולר-ניאלית — והן של אותו כושר-עמידה שתוכל לגלות מיליציה טריטוריאליה, בין שתפעל בגלוי ובין בסתר.

בהודמנות זו ניתן להצביע על תופעה „דיאלקטית“ נוספת: ככל שמשתכללות מכוונות-המלחמה, וככל שגדלה עצמת-ההרס הסמונה בהן, לא מתבטלת חשיבות האדם במערכה — אלא שגדר-רשות ממנו סגולות מקצועיות ונפשיות יסודיות ומחושלות יותר. „סערות-הארטילריה“ של 1916 — 1917, „מלחמת-הבזק“ של שנות 1940 עד 1943, הן שהולידו שכלולים מרחיקי-לכת בדרכי הלחימה ובשיטות הפיקוד והתיאום של כל החילות — ושל חיל-הרגלים במיוחד; הן שדירבנו במידה רבה את המחשבה המבצעית הנבלתי-שגרתית — והוכיחו אותה כעדיפה, כמעט בכל מבחן ומבחן, על התפעול הפשטני של המוניים, ועל ההשענות על יתרון-כוח חומרי ומספרי בלבד. בעידן הנושק-הגרעיני לא נפק תהליך-התפתחות זה, כי אם נמשך ביתר-שאת.

אפשר לומר כי למסורת הצבאית של כל עש ישיש תוכן, או לגש, „חילי“ מסויים. לדוגמה, בתולדותיהם הצבאיים של הערבים חי עד היום הזה הזכרון של תכונה למסורת-בזק, שהיתה מושחתת על מחנות לפרשים. לעומת זאת, אפשר לומר שדרך כל המסורת-הצבאית העברית עוברת, כחוט-השני, הדמות של הלוחם הרגלי — ואפילו של לוחם רגלי בעל אותן התכונות של עצמאות, יומה ויכולת-לחימה במסגרת היחידה הקטנה והנפרדת, שהן דוקא הדור-שנות במלחמה-החדשה, שכן כזה היה היסוד שבמחנות-לוחמים עבריים אלה: של יהושע בן-נון, של גדעון ויפתח, של יהודה המכבי.

גם עתה - חיל־הרגלים הוא יסוד שיגרה לצה"ל

על שכמו את פעולות־התגמול; וגם ב"מבצע־קדש" היה זה הוא אשר מיצה, מיצוי־סופי, את המצבים אשר הכשירו לו הזרוע־האווירית והשריון. מגמות־היסוד של מדיניות־הבטחון שלנו ידועות לכל: — הרתעה, בתנאים המקשים של חור־סר־עומק, מזה, ושל הטוח וכוח־ההרס העולים וגדלים של החימוש החדש, מזה. אף המסקנות ממגמות ונתונים אלה לגבי דרך פיתוחם של כוחות־ההתגוננות שלנו, הנן ידועות לא־פחות: להאריך ולהשחין את החרב — כוחות־התמרון שבאוויר וביבשה, למהלומת־הנגד: מאידך גיסא, חיזוק ועיבוי המגן, — מערך ההגנה־המרחבית. דרך־פיתוח כזאת של הכוחות תובעת כמובן חידוש תכופ של "לבוש המלכה", והיא מחייבת ניצול מתמיד ונמרץ של הישגי הטכניקה הצבאית; אולם, יחד עם זאת יהיו גם בעתיד חדות החרב וחוסן המגן תלויים במידה מכרעת ברמתו וכוחו שרו של החייל הרגלי העברי.

לפי שעה לא חלים עדיין על צבאנו "כ"ללי התקופה־האטומית", אך עם זאת אין הוא יכול להינתק ממעגל־ההתפתחות ההיסטורי הכולל. מה גם, שלא־במעט זהים חזיונותיו של תהליך היסטורי זה עם אותם דפוסים ואורח־ימצא פועל־יוצא מחיב־מציי את של הצרכים הבטחוניים והמיוחדים אשר לישראל.

לעיצוב דמות איש־חיל־הרגלים, שיהא מסוגל לעמוד במבחנים הודות לאיכותו חתרו גם ה"פוש" (פלוגות־השדה), הפלמ"ח ויחידות הבריגדה־היודית. חייל זה הוא שהיה הגורם המכריע במערכות העיקריות של מלחמת־הקוממיות. הוא נשא

אמרות

תוצאה בלתי־נמנעת אחת, הצפויה מכלי־זין גרעיניים — ואפילו יוגבלו ל"שימוש טקטי" בלבד — היא הגידול הכביר באחוז־הנפגעים. בכדי שניתן יהיה להמנע מתדהמה (ויתכן — אף בהלת־מגור כללית), הבאה בעקבות פגיעה־מהרסת רחבת־היקף — יש הכרח להסגיל (to condition) את הגייסות לכך שייגיבו על מציאות בדם־קר. בניגוד בולט לערכיה המקובלים של תרבות־אמריקאית, נעמוד בפני ההכרח לחלק ולהקצות את האפשרויות המוגבלות של הגשת עזרה־רפואית לא אותם נפגעים הזקוקים לה ביותר כי אם לאלה אשר להם הסיכוי הטוב ביותר להחזיר לעצמם את יכולתם כלוחמים. תוזה כה יסודית בערכים — ודאי שתצריך פעולה להחדרת מושגים חדשים־מך־היסוד בקרב הגייסות.

(מתוך מאמר קובע־יסודות על מקומו של האדם במלחמות צפויות — מאת קצין־שלישות אמריקאי הממונה על מחקר משאבי־האדם של הצבא; יולי 1959).

*

נראה כי כאן על החייל הטוב להיות בעל

- כוחו של סוס,
- לבו של אריה,
- סבילותו של חמור,
- ותיאבובו של עכבר.

(מדבריו של חייל־רגלי צרפתי בצבא־נפוליון, במלחמת־ספרד)